

მალხაზ მაცაბერიძე *

ივანე ჯავახიშვილი და „უპარტიოთა კავშირი“**

აბსტრაქტი

ივანე ჯავახიშვილი აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ პოლიტიკურ პარტიებთან ეროვნული თვითმყოფადობის შენარჩუნებასა და საქართველოს სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის საქმეში. თუმცა თავად მხოლოდ ერთი გაერთიანების, - „უპარტიოთა კავშირის“ წევრი გახდა. „უპარტიოთა კავშირი“ 1918 წლის ივლისში შეიქმნა და მიზნად ისახავდა საქართველოს დემოკრატიული განვითარების ხელშეწყობას. საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნებში (1919 წელი) „უპარტიოთა კავშირმა“, თავიდან, როგორც ჩანს, ჯერ ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიასთან ერთად გამოსვლა სცადა, თუმცა უკანასკნელ მომენტში დამოუკიდებლად მონაწილეობა არჩია. კავშირის საარჩევნო სიაში ივანე ჯავახიშვილი N 2 იყო. არჩევნებში „უპარტიოთა კავშირმა“ ვერ შეძლო ვერცერთი დეპუტატის გაყვანა. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის (1918-1921) პერიოდში „უპარტიოთა კავშირი“ აქტიურად საქმიანობდა და ივანე ჯავახიშვილი მონაწილეობდა მის რიგ ღონისძიებებში. 1921 წლის იანვარში შეიქმნა საქართველოს დემოკრატიული პარტია, რომელშიც იმ დროს არსებული ყველა არა-სოციალისტური პარტია გაერთიანდა. მათ შორის იყო „უპარტიოთა კავშირი“.

საკვანძო სიტყვები: ივანე ჯავახიშვილი, საქართველო, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა, „უპარტიოთა კავშირი“.

შესავალი

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი

** კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საგრანტო პროექტის - „ივანე ჯავახიშვილის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სამეცნიერო მოღვაწეობა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის (1918-1921) პერიოდში“ ფარგლებში. გრანტის კოდი: FR-21-9053

ივანე ჯავახიშვილის დამოკიდებულება საქართველოს პოლიტიკური პარტიებისადმი ორი კუთხით შეიძლება განვიხილოთ: ერთი მხრივ, ივანე ჯავახიშვილს როგორც ისტორიკოსს აინტერესებდა ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და განიხილავდა საქართველოში პოლიტიკური პარტიების ჩამოყალიბებისა და განვითარების საკითხებს, აფასებდა მათ იდეოლოგიას და როლს ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესში. მეორე მხრივ, ივანე ჯავახიშვილი პირადად იყო ჩართული საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში, მისი მიზანი იყო საქართველოს ეროვნული ინტერესების დაცვა, ეროვნული თვითმყოფადობის შენარჩუნება და განმტკიცება, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მომზადება.

ივანე ჯავახიშვილის მსოფლმხედველობას მოკლედ თუ დავახასიათებთ, ის ეროვნული და დემოკრატიული იყო. თავისი იდეოლოგიური და პოლიტიკური მრწამსიდან გამომდინარე, ივანე ჯავახიშვილი თანაუგრძნობდა და მხარს უჭერდა საქართველოს პოლიტიკურ პარტიებს ნებისმიერი ეროვნული საქმის კეთებაში.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის წინა პერიოდში ივანე ჯავახიშვილი ახლოს იყო სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიასთან და თანამშრომლობა მის თვალსაჩინო წარმომადგენლებთან (არჩილ ჯორჯაძე, სამსონ ფირცხალავა, კიტა აბაშიძე). 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ საქართველოში შეიქმნა კიდევ ერთი პარტია, - ეროვნულ-დემოკრატიული, რომელიც მსოფლმხედველობრივი თვალსაზრისით ყველაზე ახლოს იდგა ივანე ჯავახიშვილთან.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ჩამოყალიბება 2017 წლის მარტში დამთავრდა, პარტიის პირველი ყრილობა კი 1917 წლის ივნისის დასაწყისში გაიმართა. როგორი იყო ამ პარტიის იდეოლოგია, მისი უმთავრესი ხედვები საქართველოს წინაშე მდგარი ამოცანების თაობაზე? პარტია მხარს უჭერდა დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობას, მოქალაქეთა „უფლებრივი თანასწორო-

ბა“ აუცილებელ პირობად მიაჩნდა „სახელმწიფოებრივი ცხოვრების განსამტკიცებლად“. ეროვნულ-დემოკრატიული სოციალისტური პარტიების წინააღმდეგნი იყვნენ და კერძო საკუთრების არსებობას საზოგადოების პროგრესის აუცილებელ პირობად მიიჩნევდნენ. „დაწინაურებულ ხალხთა მთელი ქონებრივი და უფლებრივი ურთიერთობა კერძო საკუთრების ნიადაგზე განმტკიცდა და კერძო საკუთრების უფლებას ემყარება“, - აღნიშნული იყო ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის პროგრამაში (პროგრამები, 2008, გვ.24). რაც მთავარია, პარტია ხაზგასმით აცხადებდა, რომ ის ეროვნული პარტია იყო და არა კლასობრივი. „ის არ იცავს და არ მოითხოვს ისეთს რასმე, რაც ერთს რომელსამე წოდებისა ანუ კლასისათვის იქნება ხელსაყრელი და ერისთვის კი, შესაძლოა საზიანო და საზარალო იყოს. ის საერთო ეროვნული სხეულის მთლიან და წესწყობილ ზრდა-განვითარებას ისახავს თავის მიზნად და ეროვნულ ცხოვრების თითოეულ ნაწილს იმდენად მფარველობს და ხელს უწყობს, რამდენად ეს საერთო ეროვნულ განვითარებისათვის არის სასარგებლო და ხელსაყრელი“ (პროგრამები, 2008, გვ.24).

მიუხედავად იდეური სიახლოვისა, ივანე ჯავახიშვილი არ გამხდარა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის წევრი. მან არჩია შესულიყო დამოუკიდებელთა (უპარტიოთა) კავშირში, რომელიც 1918 წლის ივლისში შეიქმნა.

დამოუკიდებელთა (უპარტიოთა) კავშირი

დამოუკიდებელთა, ანუ უპარტიოთა კავშირის შესახებ მეტად მწირი მონაცემები მოგვეპოვება. ამის უმთავრესი მიზეზი ისაა, რომ კავშირს არ გააჩნდა თავისი პერიოდული გამოცემა, კავშირის დოკუმენტაცია კი ჯერჯერობით მიკვლეული არ არის.

1918 წლის 1 აგვისტოს გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ იუწყებოდა „დამოუკიდებელთა პოლიტიკური კავშირის“ შექმნის თაობაზე. ამდენად, კავშირი 1918 წლის ივლისში შექმნილად მიიჩ-

ნევა. მას ვერ განვიხილავთ ქართული ინტელიგენციის იმ გაერთიანებათა რიგში, რომლებიც ნაჩქარევად შეიქმნა დამფუძნებელი კრების არჩევნების წინ („შოთა რუსთაველის ჯგუფი“, „ესტეტიური ლიგა პატრიოტებისა“).

უპარტიოთა კავშირი საინტერესო ჩანაფიქრი იყო. როგორც საგაზეთო ცნობაშია აღნიშნული, „მიზნად კავშირი ისახავს საქართველოს დამოუკიდებლობის დაცვას და მის სახელმწიფოებრიობის განმტკიცებას“. კავშირს არ ქონდა შემუშავებული პარტიული პროგრამა და ჰქონდა მხოლოდ პოლიტიკური პლატფორმა. საგაზეთო ცნობაში მოტანილია მხოლოდ პოლიტიკური პლატფორმის სამი უმთავრესი მუხლი:

- საქართველოში დამოუკიდებელ დემოკრატიული სახელმწიფოებრივი არსებობის დაცვა და განმტკიცება;

- საქართველოს პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიური განვითარება დემოკრატიულ ნიადაგზე,

- შემოქმედებითი თეორიული და პრაქტიკული მუშაობა.

დასახული მიზნების მისაღწევად კავშირი აწყობდა კრებებს და წერდნენ რეფერატებს „საჭირბოროტო სახელმწიფოებრივ საკითხებზე“.

კავშირის საქმეებს განაგებდა საბჭო 12 კაცისაგან შემდგარი, სახელდობრ: პროფეს. ივ. ჯავახიშვილი, კონსტანტინე აფხაზი, დუტუ მეგრელი, ივანე აფხაზი, კონსტანტინე ამირეჯიბი, ესტატე მაჩაბელი, გიორგი ჯაფარიძე, ირაკლი გუნცაძე (თავმჯდომარე), გრიგოლ გაბაშვილი, ვახტ. დამბაშიძე, კონსტ. მაყაშვილი, დავ. კარიჭაშვილი. როგორც ვხედავთ, საბჭოს შემადგენლობის ჩამონათვალში ივანე ჯავახიშვილი პირველ რიგში არის დასახელებული.

თუ დავუკვირდებით უპარტიოთა კავშირის პოლიტიკური პლატფორმის უმთავრეს დებულებებს, რაიმე მისი საწინააღმდეგო არ შეიძლება ჰქონოდა საქართველოში მოქმედ რომელიმე პოლიტიკურ პარტიას, მიუხედავად მათი იდეოლოგიური პოზიციისა. შეიძ-

ლება სწორედ ამის გამოც გადაწყვიტეს არჩევნებში მონაწილეობა მიეღოთ ცალკე სიით და თავიანთი საქმიანობით აქცენტი გადაეტანათ დაპირისპირებულ პარტიებს შორის თანხმობის მიღწევის შესაძლებლობაზე, საქართველოს საკეთილდღეოდ ეთანამშრომლათ ყველა პოლიტიკურ პარტიასთან.

დამფუძნებელი კრების არჩევნები და ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის და „უპარტიოთა კავშირის“ არშემდგარი ბლოკი

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროინდელი შეხედულებების თანახმად, ახლადშექმნილი სახელმწიფოს წყობილება უნდა განესაზღვრა, ანუ ქვეყნის კონსტიტუცია უნდა შეემუშავებინა და მიეღო ხალხის მიერ ამისათვის არჩეულ სპეციალურ წარმომადგენლობით ორგანოს - დამფუძნებელ კრებას. თავდაპირველად, არჩევნების ჩატარებას 1919 წლის გაზაფხულის ბოლოს ვარაუდობდნენ, თუმცა, იმის გამო, რომ პარიზში პირველ მსოფლიო ომში გამარჯვებული ქვეყნების კონფერენცია იწყებოდა, საჭიროდ მიიჩნიეს არჩევნების ჩატარების დაჩქარება. პარიზში ჩასული საქართველოს დელეგაცია ილაპარაკებდა საქართველოში შექმნილი არჩეული ორგანოს სახელით.

1919 წლის 14-16 თებერვალს საქართველოში ჩატარდა დამფუძნებელი კრების არჩევნები. დამფუძნებელ კრებაში, პროპორციული საარჩევნო სისტემით 130 წევრი აირჩიეს. არანაირი პროცენტული ბარიერი არ იყო გათვალისწინებული. საკმარისი იყო ერთი დეპუტატის გასაყვანი ხმების მოგროვება მთელი ქვეყნის მასშტაბით. ცნობილი პარტიების - სოციალ-დემოკრატიული, ეროვნულ-დემოკრატიული, სოციალისტ-ფედერალისტების, სოციალისტ-რევოლუციონერების გარდა, - ფაქტობრივად არჩევნებში მონაწილეობისათვის შეიქმნა რამდენიმე ორგანიზაცია და საარჩევნო სუბიექტების რაოდენობამ 15-ს მიაღწია.

დამოუკიდებელთა, ანუ უპარტიოთა კავშირმა დამფუძნებელი კრების არჩევნებში მონაწილეობის თაობაზე გადაწყვეტილება, როგორც ჩანს, საარჩევნო სიებისა დარეგისტრირებისას ბოლო მომენტში მიიღო. სხვანაირად ვერ აიხსნება ის ფაქტი, რომ ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის პირვანდელ საარჩევნო სიაში, რომელიც დამფუძნებელი კრების არჩევნებში მონაწილეობის მისაღებად იყო წარდგენილი, შემდეგ დამოუკიდებელთა კავშირის მიერ წარდგენილ 10-კაციანი სიიდან 7 იყო წარმოდგენილი. მათ შორის იყო ივანე ჯავახიშვილი. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის თავდაპირველ სიაში ის მე-18 იყო.

როგორც ჩანს, იმდროინდელი ქართული ინტელიგენციის თვალსაჩინო წარმომადგენლებმა, რომელთა შორისაც იყო ივანე ჯავახიშვილი, მანც გადაწყვიტეს კენჭი არ ეყარათ ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის სიით და წარმოედგინათ ცალკე სია 1918 წლის ზაფხულში შექმნილი „დამოუკიდებელი (უპარტიოთა) კავშირის“ სახელით.

აღსანიშნავია, რომ ივანე ჯავახიშვილის უახლოესი თანაგუნდელები ქართული უნივერსიტეტიდან - აკაკი შანიძე და იოსებ ყიფშიძე დამფუძნებელი კრების არჩევნებში კენჭს იყრიდნენ სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიული სიით (სცსსა, ფ.1834, ანაწ.2, საქ.68, ფურც. 43, 44).

დამოუკიდებელთა (უპარტიოთა) კავშირი დამფუძნებელი კრების არჩევნებში

დამოუკიდებელთა (უპარტიოთა) კავშირმა დამფუძნებელი კრების არჩევნებში მხოლოდ 10-კაციანი სია წარადგინა. მათ კარგად ესმოდათ, რომ დამფუძნებელ კრებაში, თავიანთი შეზღუდული რესურსებიდან გამომდინარე, ბევრი წარმომადგენლის გაყვანის იმედი არ უნდა ჰქონოდათ. ივანე ჯავახიშვილი და დარეგისტრირებული იყო მე-2 ნომრად.

უპარტიოთა კავშირის 10-კაციანი სია შემდეგი იყო:

1. ავალიშვილი ზურაბ დავითის ძე - პროფესორი სახელმწიფო უფლებებისა (ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის თავდაპირველ სიაში დასახელებული იყო მე-7 ნომრად);

2. ჯავახიშვილი ივანე ალექსანდრეს ძე (ედპ-ის სიაში იყო მე-18 ნომერი);

3. აფხაზი კონსტანტინე ნიკოლოზის ძე - პარლამენტის წევრი (ედპ-ს სიაში მე-19 ნომერი);

4. მაყაშვილი კონსტანტინე ზაქარიას ძე - პარლამენტის წევრი (ედპ-ს სიაში 27-ე ნომერი);

5. მღვდლიშვილი მიხეილ მოსეს ძე - სასამართლო პალატის უფროსის თავმჯდომარე (ედპ-ს სიაში 35-ე ნომერი);

6. ამირეჯიბი კონსტანტინე მიხეილის ძე - აგრონომი-ქიმიკოსი (ედპ-ს სიაში 28-ე ნომერი);

7. ღამბაშიძე ვახტანგ დავითის ძე - ექიმი (ედპ-ს სიაში 50-ე ნომერი);

8. გედევანიშვილი ალექსანდრე კონსტანტინეს ძე - საქართველოს ჯარის სარდალი;

9. დარახველიძე-კრინიცი ალექსანდრე მიხეილის ძე - მთავარი ბუღალტერი ჭიათურის შავი ქვის მრეწველთა საბჭოსი;

10. ზედგენიძე ივანე ბესარიონის ძე - ნაფიცი ვექილი.

დამფუძნებელი კრების არჩევნებში უპარტიოთა კავშირის სია N 11-ით იყო წარმოდგენილი. ახალშექმნილმა კავშირმა, რომელსაც საზოგადოება არ იცნობდა და არც პოლიტიკური საქმიანობის გამოცდილება გააჩნდა, საარჩევნო კამპანიის ორგანიზება და მხარდაჭერის მოპოვება ვერ შესძლო. უპარტიოთა კავშირმა 883 ხმის მოგროვება შეძლო. თბილისში მან 480 ხმა მიიღო, ქუთაისში - 24, ფოთში - 41, ჭიათურაში - 10. საარჩევნო მეტრი, ანუ ერთი დეპუტატის გასაცვანად საჭირო ხმების რაოდენობა 4643-ს შეადგენდა. შესაბამისად, უპარტიოთა კავშირმა ერთი დეპუტატიც კი ვერ გაიყვანა.

ივანე ჯავახიშვილი არჩევნების დროს საქართველოში არ იმყოფებოდა. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ ის შეიყვანა პარიზში გაგზავნილი დელეგაციის შემადგენლობაში, რომელსაც საქართველოს დამოუკიდებლობის საერთაშორისო აღიარებისათვის უნდა მიედწია. ივანე ჯავახიშვილი სჭირდებოდათ როგორც ექსპერტი, რომელსაც შეემლო საქართველოს საზღვრების ისტორიული დასაბუთება. თუმცა, კონსტანტინეპოლიდან მოკავშირეებმა დელეგაციის მხოლოდ ორი წევრი გაუშვეს პარიზში და ივანე ჯავახიშვილი, ორთვიანი ლოდინის შემდეგ, თბილისში დაბრუნდა.

დამფუძნებელი კრების არჩევნებთან და უპარტიოთა კავშირის წარუმატებლობასთან დაკავშირებით საინტერესო ჩანაწერი გააკეთა თავის დღიურში **მარო მაყაშვილმა**, რომლის მამაც - კონსტანტინე მაყაშვილი სწორედ უპარტიოთა კავშირის სიით იყრიდა კენჭს:

„20 თებერვალი, 1919 წელი

... დიდ ისტორიულ მომენტს განვიცდით. 15 ამ თვეს არჩევნები იყო დამფუძნებელ კრებისა. სოც. დემ. ძალიან ბევრნი გავიდნენ. მერე N 2 ეროვ. დემ. და სხვა. დიდი ამბები იყო ქუჩებში. ბიულეტენები დაფრინავდნენ ჰაერში, ავტომობილები დასრიალებდნენ და ნომრებს ჰყრიდნენ. ყველა ჩქარობდა, ხმა მიეცა იმ პარტიისთვის, რომელიც მოსწონდა. ძალიან ბევრს ვვლავდით ჩვენც. N 11 იყო უპარტიოებისა და არც ერთი არ გავიდა. 480 ხმა მიიღეს. ახალი პარტიაა და ბევრი მას არ იცნობს. ყველგან სოც. დემ. გადიან. ოჰ, ეგ პარტია ცრუ გზაზე აყენებს. ეგ სოციალისტები კი არ არიან, არამედ ბურჟუები, მარტო სახელი აქვთ სოციალისტებისა და მის ენით ლაპარაკობენ. მთელი ერი, მგონი, 15 პარტიათ გაიყო. აბა, აქ რა იქნება, რა გამოვა“ (მაყაშვილი მ., 2014, გვ.54).

უპარტიოთა კავშირის წარუმატებლობა შეუჩნეველი არ დარჩენია მმართველ სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას და ეს იმ

თეზისის დასასაბუთებლად გამოიყენა, რომ არჩევნების ბედს არა ცნობილი პიროვნებები, არამედ პოლიტიკური პარტიები წყვეტენ. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის გაზეთ „საქართველოსთან“ კამათში სოციალ-დემოკრატების მთავარი ორგანო გაზეთი „ერთობა“ აღნიშნავდა: ჩვენ არ შეგვიძლია არ დავეთანხმეთ გაზეთ „საქართველოს“, რომ თუ საქართველო დაყოფილი იქნებოდა რამდენიმე საარჩევნო ოლქად, კანდიდატის პიროვნებას, ღირსებას უფრო გადამჭრელი ძალა მიეცემოდა, მაგრამ ეს გამოიწვევდა მხოლოდ უმნიშვნელო ცვლილებას, რადგან დღეს ჩვენი ხალხი პარტიებათ არის დაყოფილი. ამის დასამტკიცებლად საჭიროა მოვიყვანოთ უპარტიოთა დამარცხების მაგალითი: უპარტიოთა ჯგუფს რჩეული პირები, მეცნიერები და საზოგადო მოღვაწეები ჰყავდა დასახელებული კანდიდატებათ, მაგრამ ვერც ერთი კაცი ვერ გაიყვანა დამფუძნებელ კრებაში. "საქართველო" კი ისე დაუბრმავებია მისი პარტიის დამარცხებით გამოწვეულ გაბოროტებას, რომ ამას ვერ ხედავს და ყველაფერს საარჩევნო სისტემას აბრალებს“ („ერთობა“, 15.03.1919).

უპარტიოთა კავშირი და საქართველოს საზღვრები

დამოუკიდებელთა (უპარტიოთა) კავშირი, მიუხედავად იმისა, რომ თავის წარმომადგენელი დამფუძნებელ კრებაში ვერ გაიყვანა, აქტიურად აგრძელებდა საქმიანობას და მჭიდროდ თანამშრომლობდა იმ პარტიებთან, რომლებთანაც სხვადასხვა საკითხზე საერთო ხედვა გააჩნდა. ამაზე მეტყველებს 1919 წ. 3 აგვისტოს გამართული შეკრება საქართველოს საზღვრებთან დაკავშირებით. საქართველოში მაშინ გავრცელდა ხმები, რომ საქართველოს დელეგაცია პარიზში საზღვრებთან დაკავშირებით გაუმართლებელ დათმობებზე მიდიოდა. აღნიშნული შეკრების ინიციატორი იყო ეროვნულ დემოკრატიული, უპარტიოთა და რადიკალ დემოკრატების მთავარი კომიტეტები.

ამის თაობაზე გაზეთი „საქართველო“ იუწყებოდა: „კვირას 3 აგვისტოს სახაზინო თეატრში გაიმართა მოქალაქეთა კრება ეროვნულ დემოკრატიულ, უპარტიოთა და რადიკალ დემოკრატების მთავარ კომიტეტის ინიციატივით. კრებას მიუხედავად სიციხისა აუარებელი ხალხი დაესწრო. განსაკუთრებით ბევრი იყვნენ სამხედრონი, კრებას თავმჯდომარეობდა და გახსნა სპირიდონ კედიამ, რომელმაც სიტყვით მიმართა საზოგადოებას, თუ რა მნიშვნელობა აქვს საზღვრების საკითხს საქართველოსათვის. შემდეგ მოხსენებები წაიკითხეს პრ. ივ. ჯავახიშვილი და გენერ. გიორგი ოდიშელიძემ. საზოგადოებამ მომხსენებლები ძლიერი ტაშით დააჯილდოვეს. ჩვენი გაზეთის მორიგ ნომერში დაბეჭდილი იქნება სრული ანგარიში ამ კრების“ („საქართველო“, 5.08.1919).

თუმცა, სამწუხაროდ, გაზეთის მომდევნო ნომრებში ეს ანგარიში არ დაბეჭდილა. ივანე ჯავახიშვილი, რომელიც იცავდა საქართველოს ისტორიულ-სტრატეგიული საზღვრების კონცეფციას და გამოქვეყნებული ჰქონდა ნაშრომი საქართველოს საზღვრების შესახებ, ამ საკითხის ცნობილ ექსპერტად მიიჩნეოდა.

გაზ. „საქართველოს“ იმავე ნომერში დაიბეჭდა სარედაქციო წერილი „საზღვრების საკითხი“, რომელიც 3 აგვისტოს გამართულ სხდომას ეხებოდა და აღნიშნავდა: „ყველაფრიდან აშკარათ სჩანდა, რომ საზღვრების საკითხი ძლიერ აღელვებს ქართველ საზოგადოებას, მაგრამ ბევრ მიზეზების გამო კონკრეტულად საზღვრების საკითხი კიდევ არ არის შეგნებული. ეს იმის ბრალია, რომ მთელი მეცხრამეტე საუკუნე ქართული საზოგადოებრივი აზრი ამ საკითხზე არ გაჩერებულა“ („საქართველო“, 5.08.1919). ამას განაპირობებდა ერთი მხრივ ცარიზმის რუსეთი, რომელსაც დაპყრობილი ჰქონდა საქართველო და მეორე მხრივ, „სოციალ-დემოკრატიის ტერორი ეროვნული აზროვნების წინააღმდეგ, როცა პატრიოტიზმი გამოცხადებული იყო ბურჟუაზიულ გაუგებრობათ და რეაქციონერობის პირველ ნიშნათ ითვლებოდა“ („საქართველო“, 5.08.1919). 3

ავვისტოს გამართული შეკრება მიზნად ისახავდა საზღვრების საკითხში სახელმწიფოებრივი აზროვნების დამკვიდრებას.

გაზეთი საქართველო 8 ავვისტოს სარედაქციო სტატიაში აღნიშნავდა, რომ „საქართველოს ყველა პოლიტიკური მიმართულება თითქმის თანაბარის სისწორით აფასებს საქართველოს ტერიტორიის საზღვრებს და ერთნაირი საერთო პრინციპის მიხედვით იცავს ამ საზღვრებს“, სოციალისტური პარტიების მიერ უარყოფილია „რეალური მოსახლეობის პრინციპი“ და ეთანხმებიან იმ აზრს, რომ „საქართველოს საზღვრების გასავლელ საერთო მასშტაბად რჩება შუახაზი ისტორიულის, სტრატეგიულის და ეკონომიერ-გეოგრაფიული მთლიანობისა“ და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას „ამ პრინციპის მჭიდრო შეკუმშვის ხაზზე აქვს ჩამოყალიბებული“ („საქართველო“, 8.08.1919).

მზადება ახალი არჩევნებისათვის

1921 წლის დასაწყისში საქართველოს პოლიტიკური ცხოვრების მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო საქართველოს დემოკრატიული პარტიის შექმნა, რომელშიც გაერთიანდნენ არასოციალისტური დემოკრატიული პარტიები.

პარტიათა გაერთიანებას წინ უძღოდა სერიოზული მოსამზადებელი მუშაობა. 1920 წლის 7 დეკემბერს ეროვნულ-დემოკრატიულ, მიწის მესაკუთრეთა ეროვნულ და რადიკალ-დემოკრატიული გლეხთა პარტიების მთავარი კომიტეტების წარმომადგენლები (ვ. ტყავაძე, გ. ვეშაპელი, ლ. ჯაფარიძე, ალ. ასათიანი, შ. ქარუმიძე, სპ. კეცია) შეთანხმდნენ გაერთიანების პირობების თაობაზე. შეთანხმების მთავარ ოქმში ხაზგასმული იყო, რომ „გაერთიანება ერთს პარტიაში ყველა არა სოციალისტურ, დემოკრატიულ პარტიათა და კავშირთა არის საჭირო და ნაკარნახევი რესპუბლიკის საშინაო და საგარეო ვითარებით“.

გაერთიანებული პარტია იეურად და პრაქტიკულად უნდა დაყრდნობოდა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის პროგრამაში ჩამოყალიბებულ პრინციპებს. ამ პროგრამის გადახედვა და ახალ რეალობათა მიხედვით შევსება უნდა მომხდარიყო საერთო გამაერთიანებელ კონფერენციაზე.

არასოციალისტური პარტიების გაერთიანებული კონფერენცია შედგა თბილისში 1921 წლის 23-27 იანვარს. კონფერენციას დაესწრო 220 დელეგატი, მათგან ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას წარმოადგენდა 150, ეროვნულ პარტიას - 50, რადიკალ-დემოკრატი იყო 15 და უპარტიო - 5 დელეგატი. ჯერჯერობით ცნობები არ მოგვეპოვება, მონაწილეობდა თუ არა ამ გაერთიანებაში ივანე ჯავახიშვილი.

არასოციალისტური პარტიების გაერთიანება შეიქმნა საქართველოს პარლამენტის არჩევნებში მონაწილეობისათვის, რომელიც 1921 წლის შემოდგომაზე უნდა ჩატარებულიყო. საქართველოზე საბჭოთა რუსეთის თავდასხმამ, საქართველოს ოკუპაციამ და გასაბჭოებამ მოვლენები სხვაგვარად წარმართა. ივალე ჯავახიშვილი დარჩა საქართველოში, მის მიერ დაარსებული ქართული უნივერსიტეტის დასაცავად.

დასკვნა

„უპარტიოთა კავშირი“ საინტერესო ჩანაფიქრი იყო. ერთი მხრივ, ის ორიენტირებული იყო ანალიტიკურ მუშაობაზე საქართველოს დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის ხელშესაწყობად; მეორე მხრივ, აღნიშნული გაერთიანება ყველა პარტიასთან თანამშრომლობისთვის იყო მზად და პარტიებს შორის დაპირისპირების შემცირებას ისახავდა მიზნად. აღნიშნულის გათვალისწინებით ამ გაერთიანებაში ივანე ჯავახიშვილის მონაწილეობა სავსებით გასაგებია.

ლიტერატურის სია

ადგილობრივი პრესა დამფუძნებელ კრების შესახებ (გაზეთ "ერთობის" მიმოხილვა) - "ერთობა", 15 მარტი 1919 წელი

კიდევ საზღვრების შესახებ - გაზ. „საქართველო“, 8 მარტი 1919 წ. N 168, გვ.1

მაცაშვილი მ. 2014. დღიური. თბილისი

პროგრამები, 2008 - საქართველოს პოლიტიკური პარტიების პროგრამები (1906-1921). კრებული 1, თბ., „ახალი აზრი“.

საზღვრების საკითხი - გაზ. „საქართველო“, 5 მარტი 1919 წ. N 165, გვ.1

საჯარო კრება საზღვრების შესახებ - გაზ. „საქართველო“, 5 მარტი 1919 წ. N 165, გვ.1

Malkhaz Matsaberidze

Ivane Javakhishvili and the Union of (Non-Party) Independents

Abstract

Ivane Javakhishvili actively cooperated with the Georgian political parties on the issues of maintenance of the national distinctiveness and building the statehood of Georgia; although he became the member of the political party the Union of (Non-Party) Independents, which was created in July, 1918. The party was striving to contribute to the democratic development of Georgia. The Union of (Non-Party) Independents first tried to form the alliance with the National Democratic Party to run in the elections of the Constituent Assembly of Georgia (1919), although later opted to participate independently in the elections. In the electoral list of the party Ivane Javakhishvili was listed as N2. The Union of (Non-Party) Independents did not manage to secure even a seat in the Constituent Assembly of Georgia. During the existence of the Democratic Republic of Georgia (1918-1921) the Union of (Non-Party) Independents was very active and Ivane Javakhishvili participated in various activities organized by the party. In January, 1921, the Democratic Party of Georgia was created, which united all non-Socialist parties of those times, among them was the Union of (Non-Party) Independents.

Key words: Ivane Javakishvili, Georgia, the Democratic Republic of Georgia, the Union of (Non-Party) Independents